

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ХОКЕЮ НА ТРАВІ

Л.П. Пилипей, М.С. Шаповал

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської
справи Національного банку України».

м. Суми

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП), студенти, мотивація, хокей на траві, Болонський процес.

Анотація. В статті дається характеристика сучасного кризового стану здоров'я і фізичної підготовленості випускників вузів, більша половина яких не спроможна якісно працювати на виробництві.

Показана неефективність існуючої системи фізичного виховання у вузах в умовах інтенсифікації навчального процесу.

Досліджено ефективність і актуальність сформованості у студентів мотивації до обраного виду спорту (хокей на траві) як одного з бажаних засобів для занять ППФП у вузі на етапі впровадження інноваційних підходів, нових кредитно-модульних технологій в руслі Болонського процесу.

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПРИКЛАДНАЯ ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ ЗАСОБАМИ ХОКЕЯ НА ТРАВЕ

Л.П. Пилипей, Н.С. Шаповал

Государственное высшее учебное заведение "Украинская академия
банковского дела Национального банка Украины"

Ключевые слова: профессионально-прикладная физическая подготовка (ППФП), студенты, мотивация, хоккей на траве, Болонский процесс.

Аннотация. В статье дается характеристика современного кризисного состояния здоровья и физической подготовленности выпускников вузов, большая половина которых не в состоянии качественно работать на производстве.

Показана неэффективность существующей системы физического воспитания в вузах в условиях интенсификации учебного процесса.

Исследовано эффективность и актуальность формирования у студентов мотивации к избранному виду спорта (хоккей на траве) как одного из желаемых средств для занятий ППФП в вузе на этапе внедрения инновационных подходов, новых кредитно-модульных технологий в русле Болонского процесса.

PROFESSIONAL-APPLIED PHYSICAL TRAINING STUDENTS FIELD HOCKEY

Leonid Pylypuey, Mykola Shapoval

State Higher Educational Institution

“Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”

Key words: of professional-applied physical training (PAPT), students, motivation, field hockey, Bologna system.

Annotation. Article provides the characteristic of a critical state of contemporary populations health and the level of universities graduates fitness, the half of whom is unable to work of the enterprise.

The inefficiency of modern physical training system of the higher educational establishments on the condition of learning process intensification is presented there.

The examined problem is efficiency and actual continuity of the use of students' motivation forming to the selected sport (field hockey) as one of the wishful means of PAPT in the university during innovation strategy roll-out, new credit based modular technologies in the outlet of Bologna system.

Аналіз останніх досліджень. Сучасне соціально-економічне становище в Україні накладає відбиток на розвиток освітнього простору у вузах. Кризовий стан здоров'я студентів, нездатність більшості випускників вузів відповідати суспільним потребам та світовим стандартам підтверджується як дослідженнями, так і практикою життя, той факт, що більше 50 % студентів мають низький рівень кондиційної фізичної підготовленості [13] і більше половини випускників вузів фізично не спроможні якісно працювати на виробництві [16].

Дослідження також показують, що в цьому загрозливому становищі знаходиться зараз від 50 % до 80 % працюючих службовців. Це не дає їм можливості працювати в стані перед хворобою чи нездоровому стані, за образним висловом, характеризується так: я ще не хворий, але вже і не здоровий [11].

Починаючи з 1963 р., в державні програми фізичного виховання у вузах був введений окремий розділ професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП), який став обов'язковим видом фізичної підготовки.

Існуючий нормативний підхід до системи фізичного виховання у вузах передбачав 4 години на тиждень протягом всього періоду навчання і диференційований залік у кінці семестру.

Стрімкий розвиток сучасної науки і техніки, постійно зростаючий потік необхідної інформації, інтенсифікація навчального процесу впливає на характер навчального процесу у вузі [4].

На думку А.П. Внукова [3], існують причини негативної реакції на психофізичні вправи залежно від окремого студента, а саме: відсутність мети занять; недостатній запас знань, навичок, умінь; незрілість особи; низький рівень свідомості. Друга причина підхід викладачів фізичного виховання, який проявляється неправильним вибором видів спорту, дозувань, методів, стосунків, форм організації, відсутністю належної майстерності, психолого-педагогічних знань та інш.

У більшості студентів спостерігається недостатній розвиток загальних професійно важливих якостей. Це дуже гальмує засвоєння рухових компонентів обраної спеціальності і наступну професійну адаптацію. Однією з головних причин, яка негативно впливає на розвиток функцій організму, забезпечуючи адаптацію до навчальної і виробничої діяльності, є малорухливий режим студентів.

Аналіз спеціальної науково-методичної літератури свідчить про те, що у переважній більшості студентів зовсім немає потягу до занять. Основна причина – відсутність диференційованого підходу до характерних вправ і навантажень, які пропонуються студенту, необхідного стимулювання до занять. Розмови про те, що заняття фізичною культурою корисні для здоров'я студентів, мають абстрактний характер у зв'язку з відсутністю конкретних (об'єктивних) критеріїв, які використовуються на заняттях, і теоретичного непідготовленістю студентів [7]. Система фізичного виховання не має не тільки конкретної і вираженої об'єктивними критеріями цільової установки, але, крім того, і відомостей про те, якою мірою може бути корисний кожний конкретний результат для досягнення кінцевої цілі [5].

Протиріччя між належним і необхідним вибором форм і методів організації рухової активності студентів призводить до зниження інтересу до занять.

Намагання адаптувати процес і зміст навчання, присвоєння кваліфікації за спеціальністю до норм і вимог, існуючих у Європі і в світі

без врахування менталітету студентів може мати непередбачувані наслідки.

Перебудова освіти в руслі Болонського процесу при таких позитивних аспектах, як впровадження нових методів навчання ступеневої системи освіти, нові кредитно-модульні технології, інформаційні технології, відмова від нормативного підходу – це звичайно новий, якісний етап в історії вузівської освіти.

Згідно з наказом МОН України від 09.07.2009 № 642 «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента» для першого і другого курсів фізичне виховання передбачено планувати аудиторне навантаження студентів, яке не може перевищувати 30 годин на тиждень, а для студентів старших курсів фізичне виховання передбачено проводити у формі секційних занять, враховуючи при цьому, що фізичне виховання стає позакредитною дисципліною. Відповідно ліквідується програмно-нормативна статистична звітність, така як проміжний модульний контроль, заліки, іспити, відповідно і Державна статистична звітність, по фізичній підготовленості студентів згідно з державними тестами населення України.

Це відчутні інновації в напрямку гуманізації, індивідуалізації, демократизації системи фізичного виховання у вузі. Студенти позбавляються обов'язковості під час навчання у вузі відвідувати аудиторні заняття з фізичного виховання їм надається узаконене право вибору видів і форм занять.

Незважаючи на те, що існуюча система освіти трансформується у напрямку гуманізації і зміни пріоритетів щодо особистості студента, виявляється, що навпаки, навантаження на особу зростає.

Пріоритет здоров'я, який мав би бути системоутворюючим фактором і ідеологічним підґрунтям, на даному етапі становлення системи освіти навпаки ігнорується. Адже студенти повинні напружено працювати майже сім пар.

Введення п'ятої, шостої і сьомої пар має довільне трактування як добровільних індивідуальних додаткових занять. Але відсутність у студентів турботи про своє здоров'я, невміння оптимізувати свій психофізіологічний стан призводить до того, що більшість з них забувають про здоров'я і продовжують напружено вчитися. Як показують наші дослідження [12], рівень розумової працездатності, незважаючи на дані, які показують, що руховий режим збільшується (від лекційних та аудиторних занять на 5-7 парах студенти переходять до більш активного способу життя), показник рівня розумової працездатності на шостій парі сягає тільки 61,8 %.

Дослідження показують, що неврахування цього призводить до неефективного функціонування системи професійно-прикладної фізичної підготовки і дискредитації навчальної ідеї загальноосвітнього європейського простору.

У традиційній системі професійно-прикладної фізичної підготовки якість підготовки оцінюється, як правило, ступенем адекватності прийнятих у суспільстві освітніх норм і стандартів. Цей тип підготовки зорієнтований на масове відтворення заданих стандартів, знань, умінь, еталонів. В антропних освітніх технологіях критерієм якості є відповідність вузівських стандартів потребам особистості, яка займається професійною діяльністю. Метою освіти є індивідуальний розвиток особи, готової до професійної діяльності в умовах соціально-історичного простору, який постійно розвивається [2].

Гуманістична сутність в центр професійно-прикладної фізичної підготовки як навчальної системи ставить особистість студента. Гуманістичні підходи передбачають забезпечення комфортних, адекватних і оптимальних умов функціонування системи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів. Гармонізація фізкультурної діяльності передбачає одночасне вирішення завдань як фізичного вдосконалення, так і духовного розвитку

студентів, їх професійного становлення, а також відбір і класифікацію тих засобів фізичної культури, які більш ефективно цьому сприяють.

Перехід студентів зі стану управління в стан самоуправління – одне з найважливіших завдань професійно-прикладної фізичної підготовки. Це підкреслює Белинский М.Я. 1987 [1]. Необхідно формувати у “здорових” студентів уявлення про нерозривну єдність успішної майбутньої діяльності і систематичних занять фізичними вправами.

Отже, одним з головних завдань професійно-прикладної фізичної підготовки студентів є формування нових підходів з використанням засобів, сучасних видів спорту для розвитку необхідних психофізичних якостей з тих видів спорту, якими бажають займатися студенти. Саме тому актуальним є дослідження нових інноваційних підходів у руслі Болонського процесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр. Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України за темою «Теоретико – методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів» (3.1.8.3 п).

Мета дослідження – дослідження ефективності і актуальності використання сформованості у студентів мотивації до обраного виду спорту (хокей на траві) як одного з бажаних засобів для занять ППФП у вузі.

Методи дослідження, теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичних, літературних джерел, анкетування, педагогічне тестування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Організація дослідження. Дослідження проведено на базі Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України» протягом 1996-2009 рр. На першому етапі (1996-2007 рр.) шляхом анкетування, в якому взяли участь 4800 студентів, та за допомогою інших методів вивчалася сформованість мотивації до видів спорту і форм занять професійно-прикладної фізичної підготовки.

На другому етапі (2007-2009 рр.) було проведено педагогічний експеримент, в якому взяли участь студенти академії віком 18-20 років другого року навчання. Методом випадкового вибору було сформовано дві групи. За станом здоров'я вони належали до основної медичної групи. Студентки експериментальної групи (16 чол.) виявили бажання займатися таким сучасним видом спорту, як хокей на траві, чого не було в контрольній групі (23 чол.), яка займалася за типовою програмою.

Навчання в обох групах проводилося за кредитно-модульною технологією в руслі вимог Болонського процесу.

Результати дослідження та їх обговорення. Дані анкетування показали, що всі студенти, незалежно від статі й рівня підготовленості, не тільки бажають, а й відчують потребу в руховій активності, оптимізації психофізіологічного стану під час навчального процесу. Але обов'язковою умовою у 96 % відповідей респондентів при анкетуванні було бажання мати добровільні й позбавлені зовнішнього примусу комфортні умови занять.

За результатами анкетування до 36,2 % опитаних студентів віддали перевагу різним спортивним іграм, зокрема і хокею на траві. Хокей на траві входить до програми Олімпійських ігор з 1908 року. Як цікавий, динамічний, естетичний вид спорту він завойовує все більшу прихильність у дівчат-студенток. Цьому сприяють успішні переможні виступи жіночої команди м. Суми.

Отримана інформація створила можливості для визначення ефективної форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу, успішного освоєння програмного матеріалу з професійно-прикладної фізичної підготовки, здійснення переходу від системи адміністративно-командної організації освітнього процесу до особистісно-орієнтованої антропної технології ППФП.

На основі обміну інформацією про бажання займатися хокеєм на траві визначено напрямки програмного забезпечення і алгоритм розвитку професійно необхідних якостей відповідно до професіограми економічної спеціальності.

Проведене комплексне початкове тестування (див. рис. 1) підтвердило результати дослідження попередніх авторів. Рівень загальної фізичної підготовки студентів відповідно до Державних тестів і нормативів фізичної підготовленості населення України не відповідає навіть задовільній оцінці, що є і буде проблемою для ППФП. При цьому потрібно враховувати, що співвідношення загальної фізичної підготовки і спеціального розділу професійної прикладної фізичної підготовки до конкретної спеціальності у студентів різних вузів значно відрізняється. Але провідне положення загальної фізичної підготовки як базової основи спеціалізованої підготовки зберігається у всіх випадках [6].

В експериментальній групі моделі засобів для розвитку фізичних якостей з хокею на траві використовувалися для розвитку таких професійно важливих якостей, як загальна і статична витривалість м'язів шиї, верхнього плечового пояса і спини та інших. Контроль і керування процесом ППФП здійснювався за допомогою тестів на статичну витривалість, силу, гнучкість, спритність. Обґрунтування висновків про ефективність нашої експериментальної програми хокею на траві значно мірою залежало від повноти і достовірності інформації, яка використовувалася при її розробці. Існуюча таблиця державного тестування повністю не відповідає нашим вимогам, тому що має великі довірливі інтервали. З метою зведення масових різномірних даних в наочні і зручні та для аналізу нами розроблена спеціальна оціночна таблиця. Шкали таблиці градуйовані за лінійним принципом. При цьому в 50 очок і 1 очко оцінені результати, які мають відхилення $\pm 3 \sigma$ від середніх значень початкового тестування для продовження результатів досліджень та їх обговорень.

Зібрана нами інформація в процесі початкового та підсумкових тестувань і математико-статистичного аналізу реальних результатів була переведена в умовні одиниці. Інтегративний показник, який характеризував рівень сукупного розвитку всіх якостей у контрольній групі на початку експерименту складав 160,2 балів проти 156,9 в експериментальній групі.

У ході реалізації програми використання моделей засобів з хокею на траві показники кардинально змінилися на користь студентів експериментальної групи (рис. 1).

Інтегральний показник, який характеризує рівень сукупного розвитку всіх якостей у експериментальній групі, складає 176,9 бала проти 157,9 бала у контрольній групі.

Програма експериментальної групи сприяла поліпшенню показників рівня розвитку всіх якостей. Водночас у контрольній групі показники рівня підготовленості в бігові на 2000 м і на 100 м, статичній витривалості і човниковому бігу мають тенденцію до погіршення, а показники гнучкості і згинання розгинання рук в упорі лежачи недостовірно поліпшилися.

Високий рівень вимог які створила кредитно-модульна технологія відповідно до Болонського процесу призвело до зниження обсягу тижневої рухової активності студентів контрольної групи до 4 годин на тиждень, що створює проблеми для ППФП і формування високого рівня працездатності в подальшому житті.

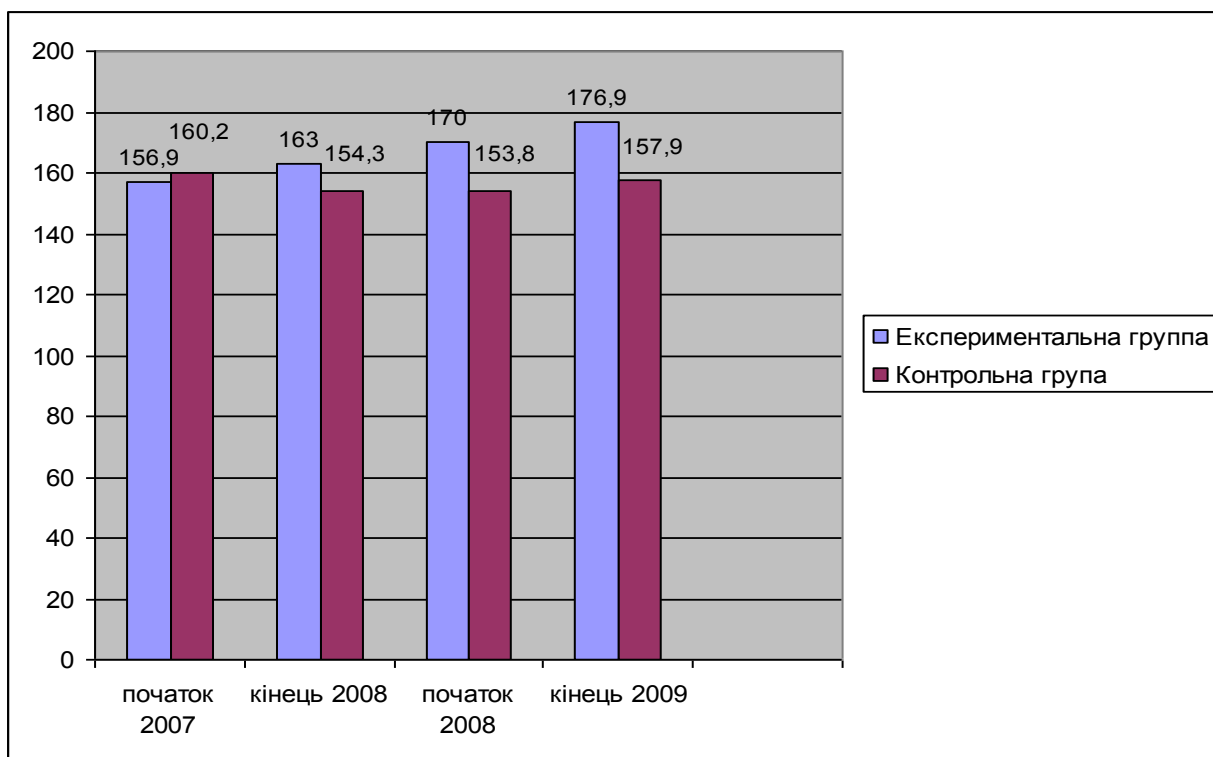

Рис. 1. Динаміка інтегративних показників рівня розвитку фізичних якостей протягом експерименту

Таблиця 1

**Результати фізичної підготовки в
контрольній групі (23 чол.)**

	Початок 2007 р.		Кінець 2008 р.		Початок 2008 р.		Кінець 2009 р.	
	Бали	Резу- льтат	Бали	Резу- льтат	Бали	Резу- льтат	Бали	Резу- льтат
Біг на 2000 м	22,7	11,75	20,3	12,03	21,0	11,96	22,2	11,79
Біг на 100 м	10,8	17,74	9,5	17,97	8,6	18,13	9,2	18,00
Човниковий біг	36,2	10,54	34,6	10,67	35,3	10,63	34,0	10,76
Статична витривалість	42,4	33,7	42,6	32,3	42,1	31,5	41,7	29,4
Згинання – розгинання рук в упорі лежачи	21,3	17,2	21,0	16,8	22,0	17,4	21,9	17,4
Гнучкість	26,8	15,6	26,3	15,5	24,8	14,9	28,9	16,4
∑ всіх балів	160,2		154,3		153,8		157,9	

Таблиця 2

**Результати фізичної підготовки в
експериментальній групі (16 чол.)**

	Початок 2007 р.		Кінець 2008 р.		Початок 2008 р.		Кінець 2009 р.	
	Бали	Резу- льтат	Бали	Резу- льтат	Бали	Резу- льтат	Бали	Резу- льтат
Біг на 2000 м	23,0	11,65	24,8	11,31	26,5	11,15	26,9	11,16
Біг на 100 м	10,6	17,52	11,2	17,45	11,6	17,40	12,40	17,34
Човниковий біг	36,1	10,53	36,5	10,45	37,4	10,41	39,9	10,38
Статична витривалість	43,5	29,7	43,3	30,2	43,6	30,9	44,7	35,4
Згинання – розгинання рук в упорі лежачи	19,1	16,2	20,3	16,8	21,9	17,9	23,4	18,5
Гнучкість	24,6	14,8	26,9	15,6	29,0	16,3	29,6	16,6
∑ всіх балів	156,9		163,0		170,0		176,9	

Висновки

1. Програма моделей засобів хокею на траві сприяла поліпшенню інтегрального показника усіх якостей, який характеризував рівень сукупного розвитку усіх якостей в експериментальній групі до 176,9 бала проти 157,9 бала у контрольній групі, що відповідно створює необхідну базу для подальшого вдосконалення якостей, необхідних для професійної діяльності економістів.
2. Врахування сформованості мотивації на основі інтересу до хокею на траві, використання антропних технологій, коли студенти мали можливість брати більш активну участь у процесах ППФП, призвело до створення ефективної форми взаємодії всіх суб'єктів освіти.
3. Високі вимоги в руслі Болонського процесу і особливості менталітету студентів, ставити на перше місце навчальний процес навіть за рахунок здоров'я, призвели до погіршення показників рівня фізичної підготовленості в контрольній групі.

Перспективи подальших досліджень. Передбачається розробка і експериментальна перевірка моделей засобів з хокею на траві для самостійної підготовки відповідно до ППФП кожної спеціальності.

Література

1. Белинский, М. Я. Повышение воспитательно-образовательного потенциала физической культуры в формировании личности современного специалиста [Текст] / М. Я. Белинский // Теория и практика физической культуры – 1987. – № 10. – С. 11-13.
2. Бернштейн, М. О. О постоянном движении [Текст] / М. О. Бернштейн – М. : Медицина, 1947. – 254 с.
3. Внукова, А. П. Мотивационный аспект учебно-воспитательного процесса [Текст] / А. П. Внуков // Методические материалы коммунистического воспитания студентов в учебном процессе. Дауговпилс : ДПИ, 1984. – С. 9-11.
4. Голубев, И. П. ППФП студентов педагогических языковых вузов [Текст] / И. П. Голубев // Уч. пособие – М. : 1982. – 127 с.
5. Донской, С. В. XXI век – диалог наук и мировоззренческих позиций в антропных технологиях деятельности [Текст] / С. В. Донской // Теория и практика физической культуры, 2000. – № 7. – С. 2-7.
6. Ильинич, В. И. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов (научно-методические и организационные основы). [Текст] / В. И. Ильинич – Высшая школа. – 1978. – 144 с.

7. Кобза, М. Т. Фізіологічний аналіз впливу занять фізичним вихованням на адаптацію до фізичних навантажень та здоров'я студентів [Текст] : автореф. дис... канд. біолог. наук: спец. 03.00.13 “Фізіологія людини і тварин” / Кобза Мирослав Тадеушович – Таврійський НУ ім. В.І. Вернадського, Сімферополь : 2002. – 18 с.
8. Костюкевич, В. М. Теоретико-методичні аспекти тренування спортсменів високої кваліфікації [Текст] : [навчальний посібник] / В.М. Костюкевич. – Вінниця : Планер, 2007. – 272 с.
9. Лисенчук, Г. А. Управління підготовкою футболістів [Текст] / Г.А. Лисенчук. – К. : Олімпійська література, 2003. – 272 с.
10. Наказ МОН України № 642 від 09.07.2009 “Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента”.
11. Петленко, В. П. Валеология – перспективное научно-педагогическое направление XXI века [Текст] / В. П. Петленко, Д. Н. Давиденко. // Теория и практика физической культуры, 2001, № 6. – С. 9-13.
12. Пилипей, Л. П. Розумова працездатність протягом навчального дня – необхідна передумова професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вузів [Текст] / Л. П. Пилипей // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків : 2008. – № 2. – С. 104-107.
13. Прапор, С. С. Анализ статистических данных о состоянии студентов за последние 22 года [Текст] / С. С. Прапор, Р. Д. Бабенкова // Организация и методика учебного процесса физкультурно-оздоровительной и спортивной работы: матер. VI Межд. универ. научн.-метод. конф. №. 2., М. : 2000. – С.145-150.
14. Савин, В. П. Теория и методика хоккея [Текст] : учебник для студентов высших учебных заведений / В. П. Савин. – М. : Издательство центр “Академия”, 2003. – 400 с.

15. Федотова, Е. В. Соревновательная деятельность в подготовке спортсменов высокой квалификации в хоккее на траве [Текст] / Е. В. Федотова. – Казань : “Лого-центр”, 2007. – 630 с.
16. Халайджи С. Соціальне замовлення на ППФП і психофізичну підготовку фахівців енергетичного комплексу [Текст] / С. Халайджи // Матеріали ІХ Всеукраїнської конференції аспірантів галузі фізичної культури і спорту. – Львів : 2006. – Т. 3. – С. 129-134.

Авторська довідка

Прізвище, ім'я по батькові: Пилипей Леонід Петрович

Місце роботи: Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України" (м. Суми)

Посада: Завідувач кафедри фізичного виховання

Науковий ступінь: доцент

Вчене звання: кандидат педагогічних наук

Службова адреса: м. Суми, вул. Петропавлівська, 57

Домашня адреса: м. Суми, вул. Дем'яна Коротченка, 14, кв. 90

Телефон: 8(0542) 619-912; 619-156

Прізвище, ім'я по батькові: Шаповал Микола Сергійович

Місце роботи: Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України" (м. Суми)

Посада: асистент

Службова адреса: м. Суми, вул. Петропавлівська, 57

Домашня адреса: м. Суми, вул. Харківська, 39, кв. 39

Телефон: 8(0542) 619-912; 619-156

Пилипей Л.П. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів засобами хокею на траві / Л.П. Пилипей, М.С. Шаповал // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. - 2010. - №1. - С. 100-103.